

Seleucia

Sayı XIII - 2023

Olba Kazısı Serisi

Seleucia XIII

Olba Kazısı Serisi

Seleucia, uluslararası hakemli dergidir ve her yıl Mayıs ayında bir sayı olarak basılır. Yollanan çalışmalar, belirtilen yazım kurallarına uygunsayınlanır, çalışması yayınlanan her yazar, çalışmanın baskı olarak yayınlanmasını kabul etmiş ve telif haklarını Seleucia yayınına devretmiş sayılır. Seleucia kopya edilemez ancak dipnot referans gösterilerek yayınlarda kullanılabilir.

Seleucia Dergisi, Sayı IV - 2014'den itibaren TR Dizin Ulakbim'de ve 2021'den itibaren Erih Plus'ta taranmaktadır.

<http://www.seleuciadergisi.com>

Editörler

Emel Erten
Diane Favro
Fikret Yegül
Yavuz Yeğin
Murat Özyıldırım (Baş Editör)

Bilim Kurulu

Prof. Dr. Halit Çal
Prof. Dr. Çiğdem Dürüşken
Prof. Dr. Efruniye Ertekin
Prof. Dr. Emel Erten
Prof. Dr. Diane Favro
Prof. Dr. Turhan Kaçar
Prof. Dr. Sedef Çokay Kepçe
Prof. Dr. Gülgün Köroğlu
Prof. Dr. Erendiz Özbayoğlu
Prof. Dr. Harun Taşkiran
Prof. Dr. Mehmet Tekocak
Prof. Dr. Ceren Ünal
Prof. Dr. Fikret K. Yegül
Doç. Dr. Erkan Alkaç
Doç. Dr. Sabri Arıcı
Doç. Dr. Fiğen Çevirici Coşkun
Doç. Dr. Merih Ereğ
Doç. Dr. Kasım Oyarçın
Doç. Dr. Fikret Özbay
Doç. Dr. Sema Sandalcı
Doç. Dr. Muammer Ulutürk
Doç. Dr. Yavuz Yeğin
Dr. Öğr. Üyesi Safiye Aydın
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Murat Özgen
Dr. Vujadin Ivanisevic
Dr. Murat Özyıldırım

Seleucia

Olba Kazısı Serisi

Sayı: XIII

Yıl: 2023

ISSN: 2148-4120

ISBN: 978-625-6925-19-9

Yazışma Adresi

Dr. Murat Özyıldırım
Mersin Üniversitesi
İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi
Arkeoloji Bölümü
Çiftlikköy Kampüsü, 33343 Mersin - Türkiye.
Tel: 00 90 324 361 00 01 - 4735
E-posta: muratozyildirim@mersin.edu.tr

Yayının Adı: Seleucia (Dergi)

Yayın Türü: Yerel Süreli Yayın

Yayın Şekli: Yıllık - Türkçe ve İngilizce.

Yayın Sahibi: Bilgin Kültür Sanat Org. Yay. Bas.

Dağ. Paz. Gıd. İnş. San ve Tic. Ltd. Şti. adına
Engin Devrez

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Engin Devrez

Yayının İdare Adresi: Bilgin Kültür Sanat Şti. Ltd.

Selanik 2 Cad. 68/4 Kızılay - Ankara.

Tel: 0312 419 85 67

Sertifika no: 20193

www.bilginkultursanat.com

e-mail: bilginkultursanat@gmail.com

Baskı

Bizim Dijital Matbaacılık Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Serhat Mahallesi, Uzuncağı Caddesi 1128. Sok.,
No: 6, Ostim / Ankara
Tel: 0312 341 0005
Matbaa Sertifika No: 41356

Teknik Düzenleme

Arş. Gör. Burak Erdem

Dağıtım

Bilgin Kültür Sanat Şti. Ltd.

Selanik 2 Cad. 68/4 Kızılay - Ankara.

Tel: 0312 419 85 67

Seleucia | Sayı XIII | Mayıs 2023

Olba Kazılarında Harpokrates Betimli
Cam Pendant

*Glass Harpocrates Pendant from Olba
Excavations*

Emel Erten - Yavuz Yeğin
9

Anemurium Son Dönem Kazılarında
Ortaya Çıkarılan A ve B Yapıları Üzerine
Bir Değerlendirme

*An Assessment on Buildings A and B which
Revealed in Last Period Excavations at
Anemurium*

Zafer Korkmaz – Mehmet Tekocak
21

Constantinopolis Territoriumundan
Ele Geçen Bir Grup Yazılı ve Mühürlü
Seramik

*A Group of Pottery with Graffiti and
Stamps from Constantinople's Territorium*

Ülkü Kara
43

Kelenderis Odeionu Kazılarında Ele
Geçen Geç Roma D Seramikleri
*Late Roman D Ware from the Excavations
of the Odeon of Kelenderis*

Işık Adak Adıbelli
59

Eskiçağ Camcılığında Mozaik Tekniği ve
Olba Kazılarında Millefiori ve Reticella
Camlar

*Mosaic Technique in Ancient Glassworking
and Millefiori and Reticella Glass from Olba
Excavations*

Emel Erten – Emine Akkuş Koçak
87

Parion'dan Bir Grup Özel Masa
Amphorası

*A Group of Exclusive Table Amphorae from
Parion*

İsmail Akkaş
101

Topaklı Höyük (1967-1974 Yılları)
Kazılarında Tespit Edilen Meme Aplikeli
Amphoralar

*Breast Applique Amphoras Detected at the
Excavations of Topaklı Höyük (1967-1974
Years)*

Emine Köker Gökçe
121

PRAEFATIO

Seleucia editörleri, cumhuriyetimizin yüzüncü yılını kutladığımız 2023 yılında dergimizin on üçüncü sayısını sizlerle paylaşmaktan mutluluk duyarlar. Ulu Önder Atatürk'ün kurduğu cumhuriyetin birer yurttaşı ve ülkenin geçmişini, Eski Çağ uygarlıklarını inceleyen bilim insanları olarak cumhuriyetimizin sonsuza dek yaşamasını gönülden dilerler.

Seleucia'nın bu sayısında da okurlarımızın karşısına yine seçkin içeriklere sahip daha çok cam ve seramik çalışmalarıyla ilgili olan yedi makale ile çıkmaktayız. Bunlardan ikisi, öncelik verdiğimiz Olba kazıları cam buluntularıyla ilgilidir. Bunlardan Harpokrates betimli cam pendantın ele alındığı çalışma, türünün Anadolu'da saptanmış tek örneği olması bakımından önem taşımaktadır. Diğer iki makale, Dağlık Cilicia'daki merkezler olan Anemurium ve Kelenderis kazılarında gelen sonuçlar konusundadır. Constantinopolis Territoriumu'ndan gelen bir grup graffiti ve damgalı seramik buluntunun incelendiği makale ile Troas Bölgesi'ndeki Parion'da yapılan kazılarda bulunan amphoraların Eski Çağ'da seramik konusunda çalışan arkeologların ilgilerini çekeceğinden eminiz. Bu sayıda yer alan son makale ise Nevşehir Topaklı Höyük buluntusu olan ve Geç Demir Çağı ile Hellenistik Dönem'e tarihlenen meme aplikeli amphoraları ele almaktadır.

Dergimizin yayın hayatına katıldığı on yılı aşkın süre zarfında Eski Çağ kültürleri ve dilleri konusunda nice değerli çalışmalarını on yılı aşkın bir süredir olduğu gibi bu sayıda da bizlerle paylaşan tüm yazarlarımıza şükranlarımızı sunarız.

Editörler:

Prof. Dr. Emel Erten

Prof. Dr. Diane Favro

Prof. Dr. Fikret Yegül

Doç. Dr. Yavuz Yeğin

Dr. Murat Özyıldırım (Baş Editör)

PREFACE

The Editors are proud to present the thirteenth issue of *Seleucia* on the hundredth anniversary of the Turkish Republic. As citizens of the Republic founded by our great leader Atatürk and of scholars doing research on the past civilizations of the country, we wish our Republic to live forever.

In this issue, we would like to share seven articles studying ancient glass and pottery. Two are on the glass finds from Olba excavations, including one on the glass pendant depicting Harpocrates which is important as the only known example of its type from Asia Minor. Two other articles are on the finds of the excavations in Rough Cilicia in Anemurium and Kelenderis. Another article examine a group of pottery finds with graffiti and stamps from Constantinople's territorium. Archaeologists working on ancient pottery will be interested in the article on a group of exclusive table amphorae from Parion in Troas as well as another article on the Late Iron Age or Hellenistic amphoras with applique decoration from the excavations in Topaklı Höyük in Nevşehir, Avanos.

We wish to thank our contributors who shared their works on the ancient cultures and languages in *Seleucia* not only in this issue and all contributions over the last ten years.

Editors:

Prof. Dr. Emel Erten

Prof. Dr. Diane Favro

Prof. Dr. Fikret Yegül

Assoc. Prof. Dr. Yavuz Yeğin

Dr. Murat Özyıldırım (Editor in Chief)

Olba Kazısı Serisi

Seleucia

Makale Başvuru Kuralları

Seleucia, Olba Kazısı yayını olarak yılda bir sayı yayınlanır. Yayınlanması istenen makalelerin en geç Şubat ayında gönderilmiş olması gerekmektedir. Seleucia, arkeoloji, eski çağ dilleri ve kültürleri, eski çağ tarihi, sanat tarihi konularında yazılan, daha önce yayınlanmayan yalnızca Türkçe, İngilizce çalışmaları ve kitap tanıtımlarını yayımlar.

Yazım Kuralları

Makaleler, Times New Roman yazı karakterinde, word dosyasında, başlık 12 punto baş harfleri büyük harf, metin ve kaynakça 10 punto, dipnotlar 9 punto ile yazılmalıdır. Sayfa sayısı, kaynakça dâhil en çok on sayfa olmalıdır. Müze, kazı, yüzey araştırması malzemelerinin yayın izinleri, makale ile birlikte yollanmalıdır. Kitap tanıtımları, üç sayfayı geçmemelidir. Çalışmada ara başlık varsa bold ve küçük harflerle yazılmalıdır. Türkçe ve İngilizce özetler, makale adının altında, 9 punto, iki yüz sözcüğü geçmemelidir. Özetlerin altında İngilizce ve Türkçe beşer anahtar sözcük, 9 punto olarak “anahtar sözcükler” ve “keywords” başlığının yanında verilmelidir. Doktora ve yüksek lisans tezlerinden oluşturulan makaleler, yayına kabul edilmemektedir.

- Dipnotlar, her sayfanın altında verilmelidir. Dipnotta yazar soyadı, yayın yılı ve sayfa numarası sıralaması aşağıdaki gibi olmalıdır. Demiriş 2006, 59.
- Kaynakça, çalışmanın sonunda yer almalı ve dipnottaki kısaltmayı açıklamalıdır.

Kitap için:

Demiriş 2006 Demiriş, B., Roma Yazınında Tarih Yazıcılığı, Ege Yay., İstanbul.

Makale için:

Kaçar 2009 Kaçar, T., “Arius: Bir ‘Sapkın’ın Kısa Hikayesi”, Lucerna Klasik Filoloji Yazıları, İstanbul.

- Makalede kullanılan fotoğraf, resim, harita, çizim, şekil vs. metin içinde yalnızca (Lev. 1), (Lev. 2) kısaltmaları biçiminde “Levha” olarak yazılmalı, makale sonunda “Levhalar” başlığı altında sıralı olarak yazılmalıdır. Bütün levhalar, jpeg ya da tift formatında 300 dpi olmalıdır. Alıntı yapılan levha varsa sorumluluğu yazara aittir ve mutlaka alıntı yeri belirtilmelidir.
- Levha sayısı her makalede 10 adet ile kısıtlıdır.
- Latince - Yunanca sözcüklerin yazımında özel isimlerde; varsa Türkçe ek virgülle ayrılmalı, örneğin; Augustus’un, cins isimler italik yazılmalı, varsa Türkçe ek, italik yapılmadan sözcüğe bitişik yazılmalıdır, örneğin; *caveanın*.
- Tarih belirtilirken MÖ ve MS nokta kullanılmadan, makale başlıkları ile yazar ad ve soyadlarında sadece baş harfler büyük harf olarak yazılmalıdır.

Olba Excavations Series

Seleucia

Scope

Seleucia is annually published by the Olba Excavations Series. Deadline for sending papers is February of each year. Seleucia features previously unpublished studies and book reviews on archaeology, ancient languages and cultures, ancient history and history of art written only in Turkish or English.

Publishing Principles

Articles should be submitted as word documents, with font type Times New Roman, font sizes 12 points for headings (first letters should be capitalized), 10 points for text, and 9 points for footnotes and references. The number of pages of each article should not be longer than ten pages, including the bibliography. If the study is on some material/materials from a museum or an excavation, the permission for publication should be submitted together with the article. The book reviews should not be longer than three pages. If there are sub-titles, the headings should be written bold with small letters. Abstracts written in both Turkish and English should appear below the heading of the article, should be size of 9 points and minimum count of words should be 200. Below the abstracts, a minimum of 5 keywords for both languages should be included (of size 9 points) below the headings “anahtar sözcükler” and “keywords”. The articles produced out of master’s theses or doctoral dissertations will not be accepted for publication.

- Footnotes should be given under each page. The ordering of author surname, year of publication and page number should be as follows: Demiriş 2006, 59.
- The reference list should appear at the end of the study and should explain the abbreviation given in the footnote.

Book format:

Demiriş 2006 Demiriş, B., Roma Yazınında Tarih Yazıcılığı, Ege Yay., İstanbul.

Article format:

Kaçar 2009 Kaçar, T., “Arius: Bir ‘Sapkın’ın Kısa Hikayesi”, Lucerna Klasik Filoloji Yazıları, İstanbul.

- Photographs, pictures, maps, drawings, figures etc. used in the article should be referred to in the text as (Fig. 1), (Fig. 2) as abbreviations, and an ordered list of these items should appear at the end of the article under the heading “Figures”. All figures should be in JPEG or TIFF format with 300 dpi. If there are figures cited, the responsibility lies with the author and citation should be explicitly given. The number of figures for each article is limited to 10.

Constantinopolis Territoriumundan Ele Geçen Bir Grup Yazılı ve Mühürlü Seramik

Ülkü Kara*

Özet

İstanbul'un Avcılar ilçesinde yer alan Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea?) kazıları; Küçükçekmece Gölü kıyısında, Antik Dönem (*Bathonea?*), Geç Antik Dönem (*Rhëgion*), Bizans Dönemi (*Rhëgion*) ve Osmanlı Dönemlerinin izlerini taşıyan bir liman yerleşimi barındırdığını ortaya çıkarmıştır. Geç Antik Dönem'de Constantinopolis'in hinterlandında kalan liman yerleşiminin başkentle olan bağlantısı buluntularla da kanıtlanabilmektedir. Güncel kazıların en yoğun yürütüldüğü tabaka olan Geç Antik Dönem'de günümüzdeki gibi bir lagün gölü olmayan; denizle bağlantısını koruyan ve en az iki limana sahip bu yerleşimde "Bazilikal Planlı" ve dini temalı olduğu anlaşılan bir yapı kalıntısı tespit edilmiştir. Oldukça geniş bir mimariye sahip olduğu düşünülen yapının tüm sınırlarına henüz ulaşılammış, ancak yapının bazı bölümleri gün ışığına çıkarılabılmıştır. Yapının işlevine ve inşa tarihine dair sorular kısmen aydınlatılmamış olmasına karşın, MS 6. - 7. yüzyıllarda sağlık merkezi ve/veya dini içerikli bir işlevi olduğu önerilebilmektedir. Yapının Narteks bölümü olduğu önerilen kısımda yazılı ve mühürlü bir grup seramik buluntusu ele geçmiştir. Çalışmada incelenen söz konusu buluntular arasında; dört mühürlü unguentarium, bir graffitolu ve bir mühürlü pithos parçası, bir graffitolu kapak parçası ve bir sgraffito teknikli sırlı kap tondosu yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Constantinopolis, Seramik, Mühür, Graffito, *Ante-cocturam*, *Post-cocturam*, Monogram, Unguentarium.

A Group of Pottery with Graffiti and Stamps from Constantinople's Territorium

Abstract

Küçükçekmece Lake Basin (Bathonea?) excavations on the bank of Küçükçekmece Lake in the Avcılar district of Istanbul have revealed that the bank of the lake bears a settlement having layers dated to the Ancient (*Bathonea?*), Late Antique (*Rhëgion?*), Byzantine (*Rhëgion*), and Ottoman periods. The connection between the above-mentioned district in the hinterland of Constantinople

* Dr. Ülkü Kara, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Manisa, E-posta: ulquba@gmail.com, Orcid No: 0000-0000-4276-7205

and the capital has been proved through findings. The remains of a building with a religious theme identified as a “Basilical Planned Structure” have been discovered in the settlement which was not a lagoon lake in the Late Antique period on which the excavations predominantly focus. The settlement was connected to the sea and it did have at least two harbours at that period. The boundaries of the structure, which translates into an enormous architecture, have not yet been revealed, however, some spaces of it have been partially unearthed. Although the function and construction date of the building have only been partially clarified so far, it has been thought that it was a health center and/or it had an ecclesiastical functioning in the 6th – 7th c.AD. A group of inscribed and stamped pottery has been found in what is offered to be the narthex space of the building. In this study; four stamped unguentaria, two pithoi fragments, one stamped and the other with a graffito, a concave lid with a graffito, and a sgraffito ware with monogram are to be examined.

Keywords: Constantinople, Pottery, Stamp, Graffito, *Ante-cocturam*, *Post-cocturam*, Monogram, Unguentarium.

İstanbul’un şehir merkezine yaklaşık 22 km mesafede yer alan ve Küçükçekmece Gölü’nün hemen kıyısında sürdürülen Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea?) Kazılarında tespit edilen mimari kalıntılardan birisi, oldukça büyük ölçülere sahip ve henüz sınırlarının tamamına ulaşmamış “Bazilikal Planlı” bir yapıdır (Lev. 1)¹. Şu ana kadar sürdürülen çalışmalar neticesinde yapının yaklaşık 1/3’ü açığa çıkarılabilmektedir. Bazilikal bir plana sahip olduğu tespit edilmiş yapının dini bir karakterinin olduğu ele geçen buluntularla ortaya konmuş olmasına karşın, net olarak hangi amaçla ya da hangi tarihte inşa edildiği güncel verilerle aydınlatılabilmektedir değildir. Ancak günümüz bilgileri ışığında, Geç Antik Dönem’de bir tarihte (olasılıkla MS 4. yüzyılda?) inşa edildiği ve MS 6. - 7. yüzyıllarda dini karakterli bir yapı olmasının yanı sıra sağlık/şifa temelli bir yapı olarak da hizmet verdiği anlaşılmaktadır². Narteks bölümü, gün ışığına çıkarılmış bölümler arasındadır. Buna göre, narteks mekanının MS 6. - 7. yüzyıllara ait evresinde yazılı ve mühürlü bir grup seramik buluntusu ele geçmiştir. Sunulan çalışmada incelenen örneklerden yedisi söz konusu yazılı seramik buluntulardır; sonuncusu ise aynı mekanın karışık kronolojiye sahip bir bölümünden ele geçen tondosu monogramlı bir kap (Bizans Dönemi’ne ait) parçasına aittir.

Narteks bölümünde ele geçen ilk örnek, sivri dipli formlu ve mühürlü bir unguentariumdur (Kat. No. 1; Lev. 2.1). Mühür dibe çok yakın bir yerde (dip ile mühür mesafesi c. 0,7 cm)

1 Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea?) Kazıları başkanı ve Kocaeli Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. Şengül Aydıngün’e destekleri ve konuyu çalışma imkanı tanıdığı için teşekkürü borç bilirim. Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea Antik Kenti?) Kazıları hakkında ayrıntılı ve güncel bilgi için: Aydıngün 2017a, 1vd.; Öviz 2017, 167vd.; Aydıngün vd. 2022, 299 vd. Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea?) Arkeolojik Kazılarında tespit edilen yerleşimin statü ve isim önerileri için ayrıca, bkz. Aydıngün 2017b, 69vd.; Tekin 2009, 139 vd.

2 Aydıngün 2017a, 4; Kaya 2019, 13.

bulunmaktadır ve deforme kare forma sahiptir. Mühür içinde çerçeve olmaksızın bir blok monogram görülmektedir; mühür basılırken ve sonrasında deformasyona uğramadığından monogramın harfleri okunaklıdır. Harflerin baş aşağı durmasından, mühür kaşesinin unguentarium ters tutularak basıldığı anlaşılmıştır. Monogramda; B-A-K-X-O-Y harfleri okunmuş ve mevcut harflerde genitivus ekli bir isim olduğu sonucuna varılmıştır. Buna göre, monogram ve isim incelemeleri neticesinde, söz konusu monogramın BAKXOY / Βάκχοϋ (Bakkhos'un) biçiminde okunması gerektiği önerilmektedir. Βάκχοϋ³ (Bakkhos) ismine gönderme yaptığı düşünülen bu monogramın benzerlerine dair bilgi oldukça sınırlıdır. Ulaşılabilen örnekler dahilinde, aynı monogramla yine Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea?) Kazılarında ve aynı yapı içinde karşılaştığı bilinmektedir⁴. Unguentariumun hangi üretim merkezinden buraya ulaştığı günümüz bulguları altında tespit edilememiştir.

İkinci örnek, Kat. No. 1 örneği ile birlikte ele geçmiştir ve üzerinde aynı monogram görülmektedir (Kat. No. 2; Lev. 2.2). Üstteki örnekle aynı şekilde, dibe oldukça yakın bir mesafede (dip ile mühür mesafesi c. 0,7 cm) yerleştirilmiş bu mühür de deforme kare formudur. Mühürde yer alan blok monogramda; B-A-K-X-O-Y harfleri okunmuştur. Ancak, Kat. No. 1 ile Kat. No. 2 mühürleri kalıpları açısından farklılıklar taşımaktadırlar. Kat. No. 2 monogramının, K (kappa) harfinin uçlarındaki öne uzanan çıkıntılar dahil aynı biçime sahip harflerle hazırlanmış olmasına rağmen, bu mühürdeki monogramın retrograd (sağdan sola) bir mühür kalıbı ile uygulandığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda, B (beta) ve K (kappa) harflerinin ve O (omikron) ve Y (upsilon) harflerinin yer değiştirdiği görülebilmektedir. İkinci farklılık ise, monogramın içine alındığı çerçeve ile ilgilidir. Söz konusu mühürde, monogramın dört tarafında tırtıklı/çentikli oluşturulmuş bir çerçeve içine alındığı gözlemlenmiştir. Monogramın duruşuna bakıldığında, yukarıdaki örnek ile aynı biçimde baş aşağı basıldığı, yani diğer bir deyişle mühür kaşesinin unguentarium ters tutularak uygulandığı anlaşılmaktadır. Monogram; BAKXOY / Βάκχοϋ (Bakkhos'un) biçiminde okunmaktadır ve Βάκχοϋ⁵ (Bakkhos) şeklinde çözümlenmiştir. Yukarıda bahsedildiği gibi, aynı monogramı taşıyan unguentarium örneğine yine sözü edilen yapı içinde karşılaştığı bilinmektedir. Unguentariumun hangi üretim merkezinden buraya ulaştığı henüz belirlenememiştir.

Üçüncü unguentarium buluntusu da, Kat. No. 1 ve Kat. No. 2 örnekleriyle yaklaşık yer ve kotta ele geçmiştir (Kat. No. 3; Lev. 2.3). Unguentariumun dibe yakın yerinde (dip ile mühür mesafesi c. 0,7 cm) bulunan mühür deforme kare formundadır. Mühürün merkezinde nadir görülen bir monogram biçimi mevcuttur. Basım esnasında aşınmış mühürün içindeki harflerin kısmen okunaksız olmasına rağmen, dönemin monogram geleneklerinden nispeten farklı bir formda olması nedeniyle tanımlaması yapılabilmektedir. Monogram farklı yönlerden bakıldığında değişik biçimde anlamlandırılacak harflerin bir araya gelmesiyle

3 Βάκχοϋ ismi için bkz. LGPN I 1987, 98; LGPN II 1994, 86; LGPN III.A 1997, 88; LGPN III.B 2000, 85; LGPN IV 2005, 64; LGPN V.A 2010, 96; LGPN V.B 2013, 81; LGPN V.C 2018, 84.

4 Krş. Kaya 2019, Kat. No. 476.

5 Bkz. *Dipnot* 3.

oluşturulmuştur. Ancak, monogramın en düz bakış açısıyla –E- (epsilon) temelli bir mühür olduğunu söylemek mümkündür; ve E-Θ-H-T-Π-M-O-Y harfleri okunmaktadır. Bilinen başka örneklerin incelendiği çalışmalarda; Θεοπέμπτου⁶ (Theopemptos'un) ismini ya da μητροπολίτου (Metropolitēs'in)⁷ memurluğunu ifade ettiğine dair öneriler bulunmaktadır⁸. Buna karşın, monogramda –H- (eta) harfinin de yer aldığı göz önünde bulundurulduğunda, Θεοπή(/έ)μπτου çözümlemesinin monogramı daha doğru temsil edebileceği önerilmiştir⁹. Ek olarak, monogramın başka bir ismi ve/veya memuriyeti işaret ediyor olması da ihtimal dahilindedir. Unguentariumun üretim merkezi bilinmemektedir.

Dördüncü mühür örneği ise, üretim esnasında deformasyona uğramış bir unguentariumda yer almaktadır (Kat. No. 4; Lev. 2.4). Mühür çerçevesinde bu sebeple kısmi bir deformasyon olduğu söylenebilir. Ek olarak, unguentarium kırık olduğu için mühür kısmen eksiktir. Deforme olmuş daire formulu mühürün merkezine yerleştirilmiş ve birbirine paralel harflerden meydana geldiği önerilen içeriğin bir blok monogram olduğu düşünülmektedir. Buna göre, içeriğin monogram olduğu kabul edildiğinde okunabilen harfler şöyledir: M-X-A-I (?). Çözümleme önerisi ise; MIXAI(?)(H)A / Μιχαί/ήλ¹⁰ (Mikhael) şeklinde yapılmıştır¹¹. Söz konusu unguentariumun, bir üretim merkezi olan Kibyra'da ele geçmiş benzerleri göz önünde tutularak Kibyra'da üretilmiş olabileceğini söylemek mümkündür¹².

Diğer yazılı bir örnek ise, pithosa ait bir gövde parçasıdır (Kat. No. 5; Lev. 2.5). Pithosun yüzeyinde stilize bitkisel bir bezeme, kısmen korunagelmış bir mühür ve olasılıkla yazısız ve bezemeli bir başka mühür görülmektedir. Pithos kırık olduğu için üzerinde yer alan bezeme ve mühürler kısmen korunagelmışlerdir. Bitkisel bezeme fırınlama öncesi yapılmış olduğu için mühürlerle yaklaşık aynı zamanda uygulanmış olduğunu söylemek mümkündür. İlk mühür daire formudur; ve merkezden dışa doğru yerleştirilmiş iç içe (en az) iki çerçeve hattı vardır. Ancak, mühür kırık olduğu için yazının ortasında kalan bölüm eksiktir. Merkezdeki herhangi bir yazı ya da bezemenin varlığının tam anlayamadığı bu daire formulu yüzey etrafında bir sıra yazıt olduğu tanımlanabilmiştir. Yazı bir haçla başlamaktadır ve retrograd şekilde basılmıştır. Mevcut harfler şöyle çözümlenmiştir: +KYPEBOH[...]EH / +K(ύρ)ε Βοήθ(ε)ι [...]εη (Tanrım [...] yardım et!). Bahsi geçen söz kalıbının (dua) yer aldığı başka buluntulardan, yazının *Tanrım, sen hizmetkarın ([... 'a]) yardım et!* (Κύριε βοήθει τῷ σῷ δούλῳ -isim-) benzeri şekilde devam edebileceği beklenmektedir¹³. Yazıt içinde bir ismin yer almaması da mümkündür. Bununla birlikte, mühür çapının nispeten geniş olması (c. 7,5

6 Θεοπέμπτος ismi için bkz. LGPN IV, 166; LGPN V.C 2018, 184.

7 Μητροπολίτης; Dioikesis'nin ana şehrinin başpiskoposu.

8 Önerinin sunulduğu çalışmada, Θεοπέμπτος ismi içinde yer alan ikinci -Π- (pi) harfi, olasılıkla basım kaynaklı bir nedenle mevcut değildir. Detaylar için bkz: Metaxas 2005, 82; Nr. 26a.

9 Kara – Cankardeş Şenol 2019, 192.

10 Μιχαήλ ismi için bkz: LGPN IV 2005, 237; LGPN V.B 2000, 298; LGPN V.C 2018, 297.

11 Aydıngün vd. 2022, 303.

12 Krş. Özüdoğru - Dündar 2007, 174, Fig.13.U2.U3-U4.U5.

13 Sözü geçen dua kalıbı örnekleri ve benzerleriyle krş. Bulgurlu 2007, 150, 161, 183, vb.

cm) ve tahminen yazının 2/3'nün eksik olması göz önünde tutularak, yazının devamında bu ifadeyle benzer bir içeriğin mevcut olabileceğinden ve kullanıcı ile ilgili bir şahıs isminin de mühürde yer alması ihtimalinden bahsetmek mümkündür. Bu varsayım doğrultusunda, bahsi geçen kabın yapının dini karakterini yansıtan ve burası için üretilmiş/burada kullanılmış bir pithosa ait olduğu düşünülebilir. Merkezde herhangi bir yazı ve/veya içeriğin olup olmadığı anlaşılamamaktadır. Söz konusu mühürün hizasına ise, ikinci bir mühür yerleştirilmiştir. İkinci mühür; kısmi olarak ele geçmiş, daire formu ve korunageldiği kadarıyla bezemeli olduğu düşünülen bir mühürdür. Mühürün içinde, en dış kısmında yer alan bezeme nedeniyle bu kısımda yazı olmadığı anlaşılmaktadır, ancak merkez bölümünde yazı olup olmadığı bilinmemektedir ve mühür bu haliyle anepigrafiktir.

İkinci yazılı pithos parçası da, üzerinde aralıklı iki bezeme grubu arasında *ante-cocturam* graffito olarak yazılı bir dua kısaltmasının yer aldığı bir örnektir (Kat. No. 6; Lev. 2.6). Pithos gövde parçası kırık ve eksik olduğu için bezemelerin dekorasyonu takip edilememektedir; ancak üstteki bezemenin fırınlama öncesi sivri uçlu bir aletle yapılan geniş çizgilerden oluştuğunu, alttakinin ise yüksek kabartma biçiminde, daire oluşturacak gibi eğimli şekilde devam ettiğini söylemek mümkündür. Bu iki bezeme grubu arasındaki graffito da sivri uçlu bir alet ile fırınlama öncesi uygulanmıştır. XΜΓ harflerinin görüldüğü kısaltma dönemin pek çok objesi (amphora, muska, heykel, yazıt, vb.) üzerine uygulanmış bir aklamasyondur¹⁴. Kabul gören çözümlemesi; Χ(ριστόν) Μ(αρία) Γ(εννῆ) (Meryem'den doğma İsa) şeklindedir¹⁵. Sondaki harf olan Γ (gamma) harfinin üst yatay çizgisi, yazının üstündeki bezemeyi andıran bir çizgi ile kesilmiştir. Bu nedenle yazıcı alet izlerini takip ederek, harfi kesen çizginin harf yazıldıktan sonra yapıldığı anlaşılabilmektedir. Bu bağlamda, Γ (gamma) harfini kesen işaretin kazara çizilmiş olabileceği gibi, bilinçli bir şekilde "haç" işaretini oluşturmak için yapılmış olabileceği de düşünülmektedir.

Yedinci yazılı örnek, içbükey formu bir kapağa aittir (Kat. No. 7; Lev. 2.7). Kapak içbükey, kısmen derin bir tabak biçiminde oluşturulmuş; iç merkezde yer alması beklenen tutamak yardımıyla tutulan ve üzerine konacağı kabın ağızını içbükey şekilde kapatan bir yapıya sahiptir. Kapağın bir kısmı ve tutamağı kırık olduğu için eksiktir. Bu nedenle, ele geçen kısımda tespit edilmiş yazının nasıl sonlandığı veya öncesinde/sonrasında başka kelime olup olmadığı bilinmemektedir. Ancak yazıt oldukça okunaklıdır ve *post-cocturam* graffito olarak yazılmış bir isim görülür: ΘΕΟΔΩΡΟ[C/OY] / Θεόδωρο[ç/v]¹⁶ (Theodoro(s/s'un)¹⁷.

14 Diethart vd. 1994, 11vd.; Théodore 1906, n. 217; Smith 2002, 150vd.; Bryun 2017, örn.126, 144; Nongbri 2011, 59vd.; Kara 2019, Kat. No. 22, 23, 26 vb.; Fournet – Pieri 2008, 203, vb.; Derda 1992a, 148-149, II.6, vb.

15 Derda 1992b, 27vd.

16 Θεόδωρος ismi için; LGPN I 1987, 214-5; LGPN II 1994, 215-7; LGPN III.A 1997, 202; LGPN III.B 2000, 190; LGPN IV 2005, 164; LGPN V.A 2010, 213; LGPN V.B 2013, 194-196; LGPN V.C 2018, 183-184.

17 İstanbul'da ele geçen Geç Antik Dönem'e ait pişmiş toprak buluntular üzerinde görülen yazılarda genellikle C (hilal biçiminde sigma) harfi görüldüğünden, incelenen yazı metinde bu harfle birlikte verilmiştir.

Yazıda son harf eksik olduğundan, ismin nominativus ya da genitivus haliyle mi sonladığı aydınlatılamamıştır. Bu bağlamda, aynı döneme tarihlenen örneklerden yola çıkarak genitivus halde olabileceği ve mevcut kelimeyle kabın ait olduğu kişiyi betimlemek için yazıldığı tarafımızdan düşünülmektedir.

Son yazılı örnek ise, bir kaseye ait dip parçasıdır (Kat. No. 8; Lev. 2.8). Açık kırmızı hamurlu ve açık kırmızı astarlı kasenin iç yüzeyi sarı renk sılıdır. Kap, “Çan Kase” formunda ve kaidesiz düz diplidir. Dış yüzeyde dipten yukarı doğru ilerleyen yivler görülmektedir. Kabın tondo bölümünde merkezden üst kısma doğru uzanan bir monogram yer almaktadır. Monogramın rengi siyahtır (sgraffito tekniği ile yapıldığı için) ve üç harften oluşmaktadır: M-I-X. Monogramın çözümlemesi, bilinen örneklerinden yola çıkarak; ΜΙΧΑΗΛ / ΜΙΧΑΗΛ¹⁸ (Mikhael) olarak yapılmıştır¹⁹. Kap; form, hamur ve sır renginin yanı sıra monogramın özellikleriyle de Varna/Bulgaristan’da çokça rastlanan örneklerle benzerdir. Paralel örnekleri göz önünde tutularak MS 13. - 14. yüzyıllar aralığına verilmiştir. Yukarıda incelenen tüm buluntular yapının kullanımında yer alan seramik formları olarak değerlendirilmektedir, ancak bahsi geçen monogramlı sırlı kasenin “Bazilikal Yapı”nın Geç Bizans Dönemi’nde kullanım görmediği önermesi sebebiyle mevcut mekan ve yapı ile ilişkili olmadığı, sonraki tabakalanmayı temsil ettiği düşünülmektedir.

Sonuç olarak; gerek unguentarium ve pithos mühürlerinin gerekse de graffitolu seramiklerin sadece yapının bu bölümü için değil, yapının geri kalanını yakından tanımak için veriler barındırdığı anlaşılmaktadır. Nadir tespit edilen monogramlar (Kat. No. 1 ve 2) da, hem yapı ve yerleşim hem de sadece Constantinopolis’te görülen buluntular açısından değerlendirilmesi gereken örneklerden olabilir. Mühür özellikleri bağlamında, söz konusu aynı mühürlü iki unguentariumun aynı merkezde farklı mühür kalıplarıyla üretilerek buraya geldikleri düşünülmektedir. Bunun yanı sıra, “Bazilikal Yapı”ya Kibyra’dan gelmiş olduğu düşünülen unguentariumun varlığı da oldukça dikkat çekicidir (Kat. No. 4). Bu bilgi, hem ticari rota hem de buraya ulaşan ürünün kaynağının tespiti açısından önemlidir. Diğer taraftan, graffitolu ve mühürlü pithosların taşıdığı yazıt içerikleri (Kat. No. 5 - 6) dönemin dua kalıp geleneklerini yansıtır niteliktedir. Söz konusu duaların, kapların (pithosların) içinde depolanacak gıdanın sağlıklı biçimde korunabilmesi için spiritüel açıdan bir yakarış olarak yazıldıkları önerilebilir. Yazıtlı pithos mühüründe (Kat. No. 5), yapının ya da yapıyla ilişkili bir isim ya da ifadenin olup olmadığı mühür eksik olması nedeniyle tespit edilememiştir. Unguentarium mühürleri ve pithos mühür ve yazılarının (Kat. No. 1-6) uygulama tekniği açısından fırınlama öncesi yapıldıkları ve bu bağlamda planlı uygulamalar olduğunu söylemek mümkündür. Kapaktaki yazının ise, çalışmada incelenen diğer örneklerden farklı olarak, seramiğin üretimi sonrasında yazılması nedeniyle tamamen aitlik temelli bir yazı olduğu sonucuna varılmıştır (Kat. No. 7). Diğer bir deyişle, kapak yazısı ait olduğu kişiyi gösteriyor olmalıdır. Son örnek olarak gösterilmiş sgraffito teknikli sırlı kasede yer

18 Bkz. *Dipnot* 10.

19 Manolova Vojkova 2017, Fig. 6.10; Sengalevich 2019, Fig. 1.

alan monogram ise, daha farklı bir amaca yöneliktir (Kat. No. 8). Söz konusu mühür de, üretim öncesi uygulanmış, yani planlı biçimde yapılmıştır. Ancak, monogram kabın içindeki bir ürünü temsil etmesinden çok, direk olarak kap dekorasyonunun bir parçası şeklinde tasarlanmıştır. Bu bağlamda, unguentarium, kapak ve pithos buluntularının (Kat. No. 1 – 7) narteks mekanının MS 6. – 7. yüzyıllara tarihlenen evresine ait oldukları ve tondosu monogramlı sırlı kaseinin (Kat. No. 8) ise paralel örnekler yardımıyla MS 13. - 14. yüzyıllara tarihlendirildiği ve yapının bu evresiyle ilişkili olmadığı anlaşılmaktadır. Çalışmada yer alan yazılı ve mühürlü tüm seramik örneklerinin ele geçtiği narteks bölümünde ve yapının geri kalanında arkeolojik kazı çalışmalarının devam ettiğinden yukarıda bahsedilmişti. Buradan hareketle, ileriki çalışmalarda incelenen seramik gruplarına ve yazılı örnekler yeniilerinin ekleneceğini söylemek mümkündür. Söz konusu yazılı ve mühürlü seramiklerin çeşitliliğinin ve sayısının ileride gün ışığına çıkarılması beklenen yeni buluntularla birlikte artacağı ve yapı ve yerleşimin karakteri ile ilgili daha çok veri ortaya koyabileceği düşünülmektedir.

KATALOG

<p>Kat. No.: 1 (Lev. 2.1) Env. No.: 94/21-1 Buluntu Yeri: 8-12 F/c; +6,06 - +5,50 Ölçüler: 3,8 x 11,2 cm Hamur Rengi: Gley 1 5/N, gray Astar Rengi: 10 YR 6/3, pale brown Mühür Ölçüleri: 1,3 x 1,4 cm Tanım: Mühürde blok monogram mevcuttur. Monogram: B-A-K-X-O-Y Benzerleri: Küçükçekmece (Bathonea?)²⁰ Kaynak: Yayınlanmamış (Fotoğraf: S. Kara)</p>	
<p>Kat. No.: 2 (Lev. 2.2) Env. No.: 94/21-2 Buluntu Yeri: 8-12 F/c; +6,06 - +5,50 Ölçüler: 3,1 x 8,1 cm Hamur Rengi: 2.5 YR 4/6, red Astar Rengi: 5 YR 7/4, pink Mühür Ölçüleri: 1,3 x 1,3 cm Tanım: Mühürde blok monogram mevcuttur. Monogram: B-A-K-X-O-Y Benzerleri: Küçükçekmece (Bathonea?)²¹ Kaynak: Yayınlanmamış (Fotoğraf: S. Kara)</p>	
<p>Kat. No.: 3 (Lev. 2.3) Env. No.: 124/21-1 Buluntu Yeri: 8-12 F/c; +6,05 - +5,45 Ölçüler: 3,1 x 4,3 cm Hamur Rengi: 10 YR 3/1, very dark gray Astar Rengi: 5 YR 6/4, light reddish brown Mühür Çapı: 1,4 cm Tanım: Mühürde blok monogram mevcuttur. Monogram: E-Θ-H-T-Π-M-O-Y Benzerleri: Küçükçekmece²², Ephesos²³, Smyrna²⁴, Iasos²⁵, Tripolis²⁶, Sagalassos²⁷, Seleukia Sidera²⁸, Saraçhane²⁹. Kaynak: Yayınlanmamış (Fotoğraf: S. Kara)</p>	

20 Kaya 2019, Kat. No. 476.

21 Kaya 2019, Kat. No. 476.

22 Üç örnek için, bkz: Kaya 2019, Lev. CII, Res. 3-5; Lev. CII, Res. 2.

23 Gassner 1997, 171-172, Taf. 56.710; Metaxas 2005, Nr. 26a, KatNr. 32 ve Nr. 26b, KatNr. 33.

24 Kara – Cankardeş Şenol 2019, 192, 195, SMYU-18.

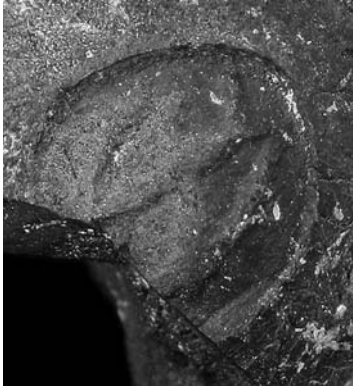
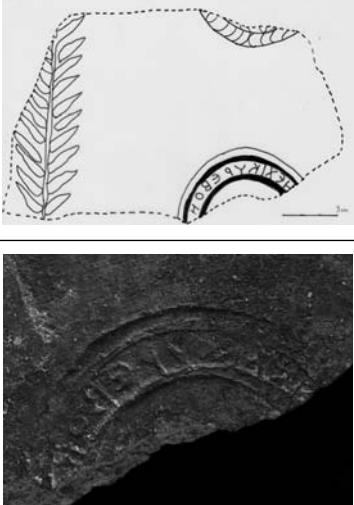
25 Baldoni – Franco 1995, Fig. 1.3, 6.1.

26 Retrograd yazıtlı iki örnek için, bkz: Duman 2018, Fig. 14.24, 26.

27 Degeest vd. 1999, Pl. 3-4.

28 Lafli 2003, Taf. 218.a; Taf. 259.a.b.

29 Hayes 1992, Pl. 17.31.

<p>Kat. No.: 4 (Lev. 2.4) Env. No.: 211/20-1 Buluntu Yeri: 8-12 F/c; +6,60 Ölçüler: Mev. Çap: 5,1; Mev. yük.: 9,2 cm Hamur Rengi: 7.5 YR 3/4, dusky red Astar Rengi: 10 YR 3/1, very dark gray Mühür Ölçüleri: 1,4 x 1,5 cm Tanım: Mühürde blok monogram (?) mevcuttur. Monogram: M-X-A-I (?) Benzerleri: Ephesos³⁰, Laodikeia³¹, Tripolis,³² Antiokheia³³, Kibyra³⁴, Küçükçekmece³⁵, Saraçhane ?³⁶, Atina Agorası³⁷, Berenice³⁸, Syrakousai (İtalya)³⁹, Carthago (İspanya)⁴⁰. Kaynak: Aydingün vd. 2022, 303, Res. 6.</p>	
<p>Kat. No.: 5 (Lev. 2.5) Env. No.: 41/21-1 Buluntu Yeri: 8-12 F/c; +6,40 m/Temizlik Ölçüler: 20,3 x 14,6 cm; Cidar kal.: 4,9 cm Hamur Rengi: 10 R 3/4, dusky red Astar Rengi: 10 R 4/2, weak red Mühür Çapı: c. 7,5 cm Tanım: Mühürün merkezi bir sıra yazı ile çevrelenmiştir. Yazıt: †KYPEBOH[...]EH / †K(ύρ)ε Βοήθ(ε)ι [...]εη (Tanrım [...] yardım et!) Benzerleri: - Kaynak: Yayınlanmamış (Çizim: Ü. Kara / Fotoğraf: S. Kara)</p>	

30 Gassner 1997, 171-172, Taf.56.711; Metaxas 2005, 79, Nr.6, KatNr. 10.

31 Şimşek – Duman 2007, 306, Res.15; Res. 22.03.08.

32 Duman 2018, Fig.13.14.

33 Lafı 2003, Taf. 260, e-f.

34 Özüdoğru - Dündar 2007, 174, Fig. 13.U2.U3-U4.U5.

35 Kaya 2019, Lev. CV, Res. 3-7.

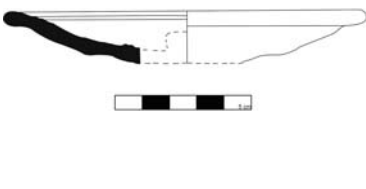
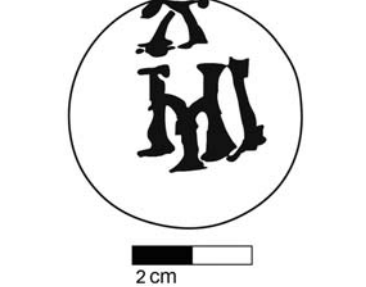
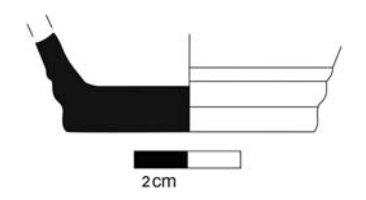
36 Hayes 1992, Pl. 17.11.

37 Hayes 2008, Pl. 90, 1810-1811.

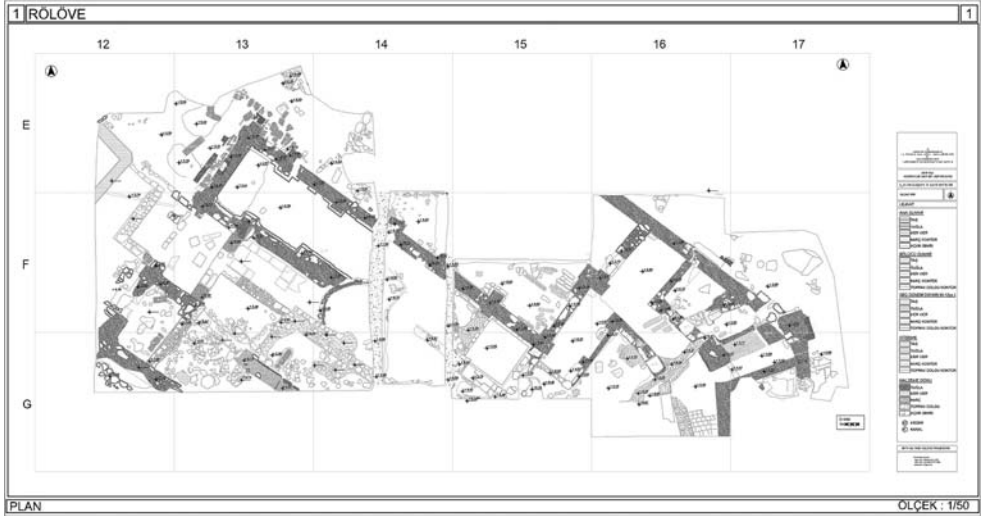
38 Riley 1979, Pl. XXXII.1033.

39 Milella 1989, Fig. 3

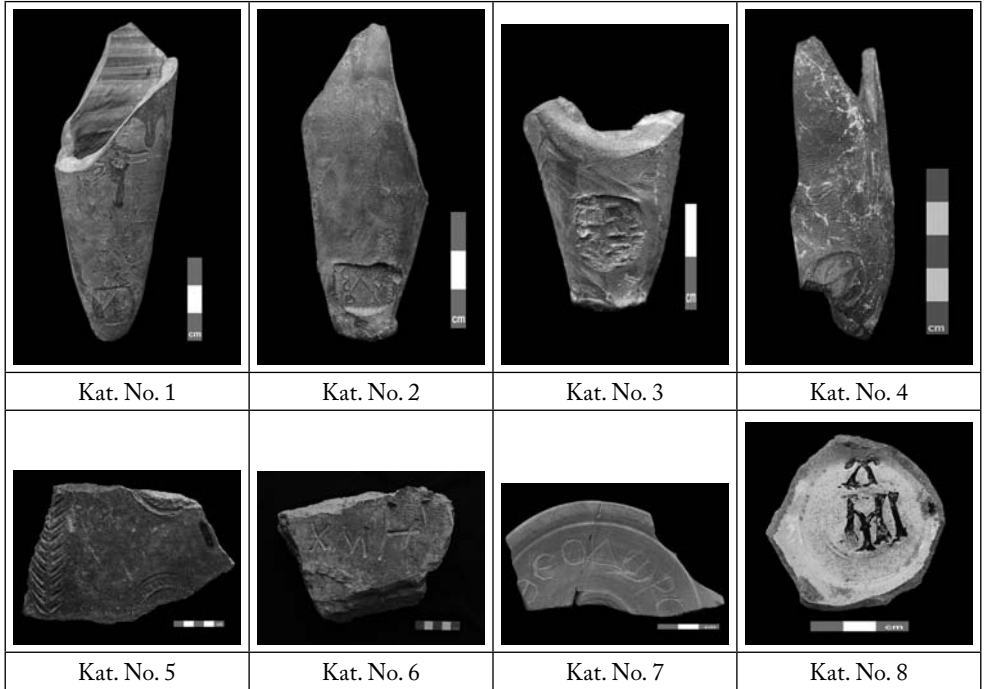
40 Sánchez – Pérez Martin 2008, Fig. 8.3.

<p>Kat. No.: 6 (Lev. 2.6) Env. No.: 123/21-2 Buluntu Yeri: 8-12 F/d; +6,70 - +5,50 m Ölçüleri: Cidar kal.: 5 cm Hamur Rengi: 10 R 5/3, weak red Astar Rengi: 10 R 5/4, weak red Graffito Ölçüleri: 11,6 x 4,5 cm Tanım: Pithos yüzeyinde <i>ante-cocturam</i> graffito yazı mevcuttur. Yazıt: ΧΜΓ / Χ(ριστόν) Μ(αρία) Γ(εννᾶ) (Meryem'den doğma İsa) Benzerleri: - Kaynak: Yayınlanmamış (Çizim: Ü. Kara / Fotoğraf: S. Kara)</p>	
<p>Kat. No.: 7 (Lev. 2.7) Env. No.: 266/20-1 Buluntu Yeri: 8-12 F/d; +6,70 - +5,50 Ölçüler: Kapak çapı: 13,25 cm, yük.: 1,9 cm Hamur Rengi: 5 YR 6/6, reddish yellow Astar Rengi: 2.5 YR 7/6, light red Graffito Ölçüleri: Gen. x yük.: 8,5 x 1,2 cm Tanım: İçbükey kapağın içinde, merkezdeki yer aldığı düşünülen tutamağın etrafında bir sıra <i>post-cocturam</i> graffito yazı yer almaktadır. Yazıt: ΘΕΟΔΩΡΟ[C/OY] / Θεοδωρο[ς/ου] (Theodoro(s/ s'un) Benzerleri: - Kaynak: Yayınlanmamış (Çizim: Y. Çakmak - E. Çilek / Fotoğraf: S. Kara)</p>	
<p>Kat. No.: 8 (Lev. 2.8) Env. No.: 155/20-1 Buluntu Yeri: 8-12 F/d; +6,12 Ölçüler: Dip çapı: 4,8 cm, Mev. yük.: 1,9 cm Hamur Rengi: 2.5 YR 7/6, light red Astar Rengi: 2.5 YR 6/6, light red Sır Rengi: 5 YR 8/8, yellow Monogram Ölçüleri: 3 x 2,2 cm Tanım: Sırlı kasenin tondosunda monogram mevcuttur. Monogram: M-I-X / MIX(AHA) / Μιχαήλ (Mikhael) Benzerleri: Form için bkz: Sengalevich 2018, Fig. 8; Sengalevich 2020, Fig. 2; Form ve monogram için bkz: Manolova Vojkova 2017, Fig. 6.10; Sengalevich 2019, Fig. 1. Kaynak: Yayınlanmamış (Çizim: D. Gülfidan / Fotoğraf: S. Kara)</p>	

LEVHALAR

Lev. 1

Lev. 2

Kaynakça

Aydingün 2017a

Aydingün, Ş., “Nehir-Göl-Deniz Birleşiminde Bir Kazı Yeri (İlk Beş Yıllık Çalışma)”, İstanbul Küçükçekmece Göl Havzası Kazıları (Bathonea) (Ed. Ş. Aydingün), İstanbul, 1-68.

Aydingün, Ş. 2017b

Aydingün, Ş., “Bathonea İsmi Üzerine Veriler ve Yorumlar”, İstanbul Küçükçekmece Göl Havzası Kazıları (Bathonea) (Ed. Ş. Aydingün), İstanbul, 69-94.

Aydingün vd. 2022

Aydingün, Ş., Aydingün, H., Stanislowski, B., Kara, Ü., Enez, A., Ginalis, A. ve Kaya, H., “Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea) Kazıları 2019-2020 Yılları Çalışmaları”, 2019-2020 Yılı Kazı Çalışmaları, c.4, Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 299-308.

Baldoni – Franco 1995

Baldoni, D. – Franco, C., “Unguentaria tardo-antichi da Iasos”, Rivista di Archeologia, 19, 121-128.

Bulgurlu 2007

Bulgurlu, V. Bizans Kurşun Mühürleri. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Bryun 2017

De Bryun, T., Making Amulets Christian: Artefacts, Scribes, and Contexts, Oxford University Press.

Degeest vd. 1999

Degeest, R., Ottenburgs, R. ve Kucha, H., “The Late Roman Unguentaria of Sagalassos”, Bulletin Antieke Beschaving 74, 247-262.

Derda 1992a

Derda, T., “Inscriptions with the Formula θεου χάρις κέρδος on Late Roman Amphorae”, Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik 94, 135-152.

Derda 1992b

Derda, T., “Some remarks on the Christian symbol XMI”, The Journal of Juristic Papyrology 22, 21-27.

Diethart vd. 1994

Diethart, J., Feissel, D. ve Gascoü, J., “Les *protokolla* des papyrus byzantins du Ve au VIIe siècle, Edition, prosopographie, diplomatique”, Tyche 9, 9-40, taf. 1-7.

Duman 2018

Duman, B., “Geç Antik Çağ'da Lydia Tripolis'i (MS.4. yüzyıldan Sasani Tahribatı'na kadar)” (Ed. C. Şimşek-T. Kaçar) Geç Antik Çağ'da Lykos Vadisi ve Çevresi, 343-367.

Fournet – Pieri 2008

Fournet, J-L. - Pieri, D., “Les dipinti amphoriques d'Antinoopolis” (Eds. G. Bastianini - R. Pitauti) Antinoupolis I, Istituto papirologico G. Vitelli, 175-216.

Gassner 1997

Gassner, V., Das Südtor der Tetragonos-Agora: Keramik und Kleinfunde, Wien.

Hayes 1992

Hayes, J. W., Excavations at Saraçhane in Istanbul, vol.2: Pottery, Princeton.

Hayes 2008

Hayes, J. W., The Athenian Agora. The American School of Classical Studies at Athens.

Kara 2019

Kara, Ü., Geç Antik Çağ'da (M.S. 4.-7. yüzyıl) Doğu Akdeniz'de Üretilen Ticari Amphoralarda Dipinti, Graffiti ve Mühür Kullanımı. (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir)

Kara – Cankardeş Şenol 2019

Kara, Ü. – Cankardeş Şenol, G., "Smyrna-Altınpark Arkeolojik Alanı Mühürlü Geç Roma Unguentariumlarına Dair İlk İncelemeler" (Eds. H. Göncü, A. Ersoy ve D. S. Akar Tanrıver), Smyrna İzmir Kazı ve Araştırmaları 3, 189-200.

Kaya 2019

Kaya, D., Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea) Kazıları Unguentariumları. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Edirne)

Lafli 2003

Lafli, E., Studien zu hellenistischen, kaiserzeitlichen und spätantikfrühbyzantinischen Tonunguentarien aus Kilikien und Pisidien (Südtürkei): der Forschungsstand und eine Auswahl von Fundobjekten aus den örtlichen Museen. (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Universität zu Köln)

LPGN I

Fraser, P. M. - Matthews, E., A Lexicon of Greek Personal Names: Aegean Islands, Cyprus, Cyrenaica, Oxford, 1987.

LGPN II/II. A

Fraser, P. M., Matthews, E., Osborne, M. J. ve Byrne, S. G., A Lexicon of Greek Personal Names: Attica, Oxford, 1994.

LGPN III. A

Fraser, P. M. – Matthews, E., A Lexicon of Greek Personal Names III.A: Peloponnese, Western Greece, Sicily and Magna Graecia, Oxford, 1997.

LGPN III. B

Fraser, P. M. – Matthews, E., A Lexicon of Greek Personal Names III.B: Central Greece: From the Megarid to Thessaly, Oxford, 2000.

LGPN IV

Fraser, P. M. – Matthews, E. A Lexicon of Greek Personal Names: Macedonia, Thrace, Northern Shores of the Black Sea, Oxford, 2005.

LGPN V. A

Fraser, P. M., Matthews, E. - Corsten, T., A Lexicon of Greek Personal Names: Coastal Asia Minor: Pontos to Ionia, Oxford, 2010.

LGPN V. B

Fraser, P. M., Matthews, E. - Corsten, T., *A Lexicon of Greek Personal Names: Caria to Cilicia*, Oxford, 2013.

LGPN V. C

Fraser, P. M., Matthews, E. ve Balzat, J. S., *A Lexicon of Greek Personal Names*. Oxford, 2018.

Metaxas 2005

Metaxas, S., "Spätantike und mittelalterliche Keramik aus Ephesos", Wien, 67-135.

Milella 1989

Milella, M., "Ceramica e vie di comunicazione nell'Italia bizantina", *Mélanges de l'Ecole française de Rome. Moyen-Age* 101, n.2, 533-557.

Manolova Vojkova 2017

Manolova Vojkova, M., "Import of Byzantine Sgraffito Pottery in the Medieval Towns of Bulgarian Black Sea Coast", *Glazed Pottery of the Mediterranean and the Black Sea Region, 10th–18th c., vol.II*, 317-326. (Bulgarca)

Nongbri 2011

Nongbri, B., "The Lord's Prayer and XMF: Two Christian Papyrus Amulets". *Harvard Theological Review* 104, 59-68.

Öniz 2017

Öniz, H., "Küçükçekmece Göl Sonar Tarama Çalışmaları", *İstanbul Küçükçekmece Göl Havzası Kazıları (Bathonea)* (Ed. Ş. Aydıngün), İstanbul, 167-180.

Özüdoğru - Dündar 2007

Özüdoğru, Ş. -Dündar, E., "Kibyra Geç Roma-Erken Bizans Dönemi Unguentariumları" *OLBA XV*, 145-177.

Riley 1979

Riley, J. A., "The coarse pottery from Berenice", *Excavations at Sidi Khrebish, Benghazi (Berenice)*, 2. 91-467.

Sánchez – Pérez Martín 2008

Sánchez, A.V. – Pérez Martín, I., "Ungüentarios bizantinos con sello epigráfico en Carthago Spartaria", *Archivo español de arqueología* 81, 151-176.

Sengalevich 2018

Sengalevich, G., "Byzantine Sgraffito Ceramics with Monograms of the Palaiologoi", *Bulgarian e-Journal of Archaeology, Supplementum 6: Filov Readings. Cultural-Historical Heritage Research* 6, 157–168.

Sengalevich 2019

Sengalevich, G., "Glazed Bowl Insert for Ceramoplastic Decoration with Monogram from Cherven (a Reconstruction and Identification Attempt)", *Contributions to Bulgarian Archaeology*, vol. 9, 111-130. (Bulgarca)

Sengalevich 2020

Sengalevich, G., “The Bulgarian Group of Sgraffito Ceramics with Underglaze Monograms: Characteristics and Problems”, *Contributions to Bulgarian Archaeology*, vol. 10, 185–208.

Smith 2002

Smith, R. R. R., “The statue monument of Oecumenius. A new portrait of a late antique governor from Aphrodisias”, *The Journal of Roman Studies* 92, 134-156.

Şimşek – Duman 2007

Şimşek, C. - Duman, B., “Laodikeia’da Bulunan Geç Antik Çağ Unguentariumları”, *Adalya X*, 285-307.

Tekin 2009

Tekin, O., “Byzantion’un Etnik Yapılanması ve Bir Örnek: Bathonea Bir Lokalizasyon Önerisi Üzerine Düşünceler”, *Arkeoloji ve Sanat Dergisi* 132, 139-141.

Théodore 1906

Théodore, R., “Inscriptions d’Aphrodisias (suite)”, *Revue des Études Grecques*, tome 19, fascicule 85, 205-298.

Seleucia | Sayı XIII | Mayıs 2023

Olba Kazılarında Harpokrates Betimli
Cam Pendant
*Glass Harpocrates Pendant from Olba
Excavations*

Emel Erten - Yavuz Yeğin
9

Anemurium Son Dönem Kazılarında
Ortaya Çıkarılan A ve B Yapıları Üzerine
Bir Değerlendirme
*An Assessment on Buildings A and B which
Revealed in Last Period Excavations at
Anemurium*

Zafer Korkmaz – Mehmet Tekocak
21

Constantinopolis Territoriumundan
Ele Geçen Bir Grup Yazılı ve Mühürlü
Seramik
*A Group of Pottery with Graffiti and Stamps
from Constantinople's Territorium*

Ülkü Kara
43

Kelenderis Odeionu Kazılarında Ele
Geçen Geç Roma D Seramikleri
*Late Roman D Ware from the Excavations
of the Odeon of Kelenderis*

Işık Adak Adıbelli
59

Eskiçağ Camcılığında Mozaik Tekniği ve
Olba Kazılarında Millefiori ve Reticella
Camlar
*Mosaic Technique in Ancient Glassworking
and Millefiori and Reticella Glass from Olba
Excavations*

Emel Erten – Emine Akkuş Koçak
87

Parion'dan Bir Grup Özel Masa
Amphorası
*A Group of Exclusive Table Amphorae from
Parion*

İsmail Akkaş
101

Topaklı Höyük (1967-1974 Yılları)
Kazılarında Tespit Edilen Meme Aplikeli
Amphoralar
*Breast Applique Amphorae Detected at the
Excavations of Topaklı Höyük (1967-1974
Years)*

Emine Köker Gökçe
121

ISSN 2148-4124

ISBN 978-625-6925-19-9

9 786256 925199

